

Postbus 47 | 6700 AA Wageningen

Ministerie van Economische Zaken
Directie Agrokennis
t.a.v. de Directeur de heer ir. M.A.A.M. Berkelmans
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Geachte heer Berkelmans,

Via deze brief informeer ik u over de oordeelvorming van de Commissie Deskundigen Meststoffenwet (CDM) over het bemonsteringsprotocol 'vaste mest', dat door het ministerie van Economische Zaken is opgesteld. Dit oordeel is gebaseerd op de versie van het protocol dat op 2 december 2013 door het ministerie is aangeboden aan de CDM. De CDM is gevraagd te beoordelen of het bemonsteringsprotocol voor vaste mest tot een betrouwbare weergave van de stikstof- en fosfaatgehalten in vast mest leidt. Hiervoor zijn via de BO-Agro Helpdesk enkele vragen gesteld die door de CDM hieronder zijn beantwoord.

In de voorbereidingsfase heeft de ad hoc CDM-werkgroep "Bemonsteringsprotocol vaste mest" een eerste concept-protocol becommentarieerd en dat commentaar is schriftelijk aangeboden en op 15 oktober 2013 besproken met de klankbordgroep "bemonstering vaste mest".

De CDM-werkgroep concludeert dat het onderhavige, tweede concept een goede en gedetailleerde beschrijving geeft van de wijze waarop vaste mest moet worden bemonsterd. Dit bemonsteringsprotocol is goed uitvoerbaar en leidt tot een voldoende representatieve monstername van vaste mest. De CDM-werkgroep heeft enkele suggesties voor verbetering van het tweede concept-protocol separaat reeds aan uw medewerker mevrouw van Winden gestuurd (zijn nu niet bij deze brief gevoegd).

Hieronder worden de vragen van het ministerie van EZ aan de CDM nogmaals weergegeven en vervolgens beantwoord.

In het voorliggende protocol wordt afgezien van bemonstering in de stal, omdat de sector daar graag vanaf ziet i.v.m. veterinaire risico's. Kan, zoals beschreven, de bemonsteringswijze van de bandmest gebruikt worden voor mest die uit de stal wordt gereden (tijdens het leegrijden van de stal vindt het bemonsteren dan plaats in de shovelpak). Of moet de mest eerst op een hoop gereden worden en als opslag bemonsterd worden?

Antwoord CDM: Veterinaire risico's bij toepassing van het protocol zijn volgens de CDM-werkgroep beperkt, vooral omdat wordt bemonsterd buiten de stal. De mest wordt direct na bemonstering afgevoerd. Ook de kleding en laarzen (werkschoenen) van de monsternemer worden geschoond alvorens het erf waar is bemonsterd, wordt verlaten.

Bemonstering vanaf de band of uit de shovelpak, zoals beschreven in het protocol, kan worden toegepast mits een bemonsteringsprocedure wordt gevolgd waarin de monstername evenredig verdeeld is over de looptijd van de band en de bakken mest die met de shovel uit de stal worden gereden.

Is de wijze van bemonstering die wordt voorgesteld in dit protocol (één monster per stal of mestopslag/-hoop), voldoende representatief en voldoende uitvoerbaar in de praktijk? Zijn er in dit verband ook verbeteringen mogelijk als de betrouwbaarheid onder het 95%-interval blijkt te liggen?

Wettelijke
Onderzoekstaken
Natuur & Milieu

DATUM
13 februari 2014

ONDERWERP
Bemonsteringsprotocol
'vaste mest'

ONS KENMERK
14/N&M0015

POSTADRES
Postbus 47
6700 AA Wageningen

BEZOEKADRES
Wageningen Campus
Gebouw 100
Droevendaalsesteeg 3
6708 PB Wageningen

INTERNET
www.wageningenUR.nl/wotnatuurenmilieu

KvK NUMMER
09098104

CONTACTPERSOON
J.W. Eimers

TELEFOON
0317-485471

E-MAIL
jolanda.eimers@wur.nl

Wettelijke Onderzoekstaken
Natuur & Milieu voert haar
wettelijke taken uit binnen
Stichting DLO van Wageningen
UR. De betrouwbare en
onafhankelijke uitvoering van
deze taken wordt gewaarborgd
door het WOT- statuut.

Antwoord CDM: Deze wijze van bemonstering is goed uitvoerbaar en is voldoende representatief mits een goed mengmonster wordt gemaakt. Het protocol dient wel onder alle (weers)omstandigheden te worden gevolgd.

Levert het protocol uniforme bemonstering op van voldoende kwaliteit?

Antwoord CDM: 'Voldoende kwaliteit' is niet gedefinieerd. Het protocol moet op enkele punten worden aangescherpt om een uniforme bemonstering te waarborgen (dit is door de werkgroep separaat reeds aan mw van Winden doorgegeven). Een monsternemer moet precies volgens het protocol kunnen werken en dient daarom te worden opgeleid.

Levert de in het protocol beschreven systematiek voor vermindering van de frequentie van bemonstering nog voldoende betrouwbare mineralenconcentraties op, vooral om het verloop van de concentraties in de loop van de tijd bij vrij constante waarden te gebruiken voor het berekenen van een gemiddelde?

Antwoord CDM: In Tabel 3 uit het protocol wordt aangegeven dat de 15% marge gelijk is aan 2x de standaarddeviatie. Er moet hierbij nog worden aangegeven bij welke betrouwbaarheid deze 15% moet gelden. Bijvoorbeeld, indien de betrouwbaarheid 95% is en de marge 15%, dan zal in 95% van de monsters de nauwkeurigheid binnen de 15% marge vallen; 5% valt er buiten. Hierbij beveelt CDM aan om een controlekaart-systematiek toe te passen, zoals beschreven in de Uitvoeringsregeling Meststoffenwet voor analyses van dunne mesten.

Onder welke voorwaarden kan er vanuit Arbo-technisch perspectief altijd een goed monster worden genomen?

Antwoord CDM: De opdrachtgever moet zorgen dat de monsternemer veilig kan werken en onder arbo-technisch aanvaardbare omstandigheden. Dit staat in het protocol. De monsternemer dient zorg te dragen dat hij beschermende kleding en schoeisel heeft. Mogelijk dat er in de arbo-wet eisen staan voor werkzaamheden op landbouwbedrijven en bemonstering van mest, maar dit valt buiten de expertise van de Commissie Deskundigen Meststoffenwet. Het wordt aanbevolen om na te gaan of er in de arbo-wet eisen staan die in het protocol zouden moeten worden opgenomen.

Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Prof. dr. Oene Oenema

cc. ir. C. Lever, Directeur Directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit
drs. ing. S.M. van Winden, ministerie van EZ
drs. M. van Rietschoten, ministerie van EZ
dr.ir. G.L. Velthof (secretaris CDM)